
En vårdresa

OSKAR PÖYSTI

Finland har högklassig hälso- och sjukvård, trots att de totala kostnaderna är relativt låga. Vid alla möten inom vården är växelverkan mellan vårdgivare och patient en viktig faktor att beakta, och växelverkan påverkar även vårdresultatet. Fertilitetsbehandlingar anses allmänt tunga och utmanande och därför är vi glada över att skådespelaren Oskar Pöysti vill dela med sig av sin upplevelse av den offentliga fertilitetsvården i Finland. Han berättar om lycka och motgångar, om vänlighet men också om brister i bemötandet. (Red.)

”Om ni upplever att ni har råd, rekommenderar jag att ni gör ett försök inom den privata sektorn. Men ni ska inte ha för höga förväntningar.”

Det blev kontentan efter vårt slutbesök på reproduktionsmedicinska enheten på HUS i Helsingfors. En vårdresa inom den offentliga sektorns fertilitetsmaskineri som inleddes sju år tidigare hade kommit till vägs ände.

Så vad tar jag med mig av dessa sju år? Och vad lämnar jag gärna kvar?

En diagnos tar jag med mig. Jag är mycket tacksam för min diagnos. Redan det första provet i den röda sädesvätskekoppen visade att problemet låg hos mig. Det var kraftigt minskad spermiereproduktion. Dock inte tillräckligt nedsatt för att göra mig infertil som den första läkaren felaktigt lät mig förstå. Tack för det, det var tre månader av blytung sorg och rädsla jag hade klarat mig utan. Men nog för att utreda vad som var fel. En tredjedel av min Y-kromosom saknades, visade slutligen ett av de otaliga blodproven. Så ICSI-behandling blev vårdplanen. Tacksam, väldigt tacksam för diagnosen är jag, och tacksam för all den forskning och kompetens som gjort det möjligt för någon som jag att över huvud taget ha en chans att bli förälder.

Något jag gärna lämnar kvar är den genomgående bristen på ögonkontakt och uppmärksamhet mot mig som man. Till och med när läkaren gick igenom min – MIN – diagnos vände hon sig till min fru och talade med henne. För att inte tala om de otaliga gemensamma besöken hos läkare eller annan vårdpersonal, där jag verkligen fått kämpa för att räknas som diskussionspartner.

Med det sagt tar jag gärna med mig minnena av alla de glada och kompetenta läkare och sjukskötare vi haft att göra med under dessa år. Fem stycken äggplock blev det allt som allt, och vi kände oss väl bemötta och väl omhändertagna varje gång.

Väntan. All denna onödiga väntan. Den hade vi lika gärna kunnat vara utan på vår resa. Väntan på diagnos. Väntan på analys av hormonella värden. All denna tid mellan diverse prover. Väntan på läkartid. En gång väntade vi över ett år på att få träffa en läkare för att bara få veta vad vi redan visste, det vill säga att vår vårdplan inte behövde ändras.

Väntan på att coronarestriktionerna skulle öppna kliniken igen. Jag vågar slå vad om att fler barn blev ofödda till denna värld som en följd av att fertilitetskliniken stängdes ner än nedstängningen räddade liv.

En hel del värdefull tid under våra fertila år gick till spillo. Om det är någonting jag ska vara riktigt kritisk till nu i efterskott, så är det bristen på snabbhet inom vårdapparaten. Det minsta vi kan göra som samhälle med en akut fertilitetskris är att försöka maximera chansen att bli föräldrar för de som verkligen vill få barn. Varje månad spelar roll. Nu är vi över 40 och inte värda att satsa på längre. Vår tid är ute. Om vi vill vi satsa, får vi göra det med egna pengar. Samhället har dragit sin gräns. Fair enough.

Men den viktigaste färdkamraten har vi ändå med oss, fastän vårdresan tar slut. Nämligen vår snart fyraåriga dotter, som är det finaste och vackraste vi har. Henne är vi evigt tacksamma för.

Oskar Pöysti